অধ্যায় ৯ ঃ বৃটিছ শাসনৰ প্ৰতি প্ৰতিক্ৰিয়া

অধ্যায় গাঁথনি

৯.১ উদ্দেশ্য

৯.২ পৰিচয়

৯.৩ বৃটিছ বিৰোধী অভ্যুত্থান

৯.৪ অসমত কৃষক বিদ্রোহ

৯.৪.১ ফুলগুৰিৰ বিদ্রোহ, ১৮৬১

৯.৪.২ জয়ন্তীয়াসকলৰ বিদ্রোহ, ১৮৬০-১৮৬৩

৯.৪.৩ অসম বিদ্রোহ, ১৮৯৪

৯.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৯.৬ অধিক জানিবলৈ

৯.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

৯.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

৯.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি -

- অসমত প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থাত হোৱা বৃটিছ বিৰোধী অভ্যুত্থানৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব
- অসমত সংঘটিত বিভিন্ন কৃষক বিদ্রোহৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব।

৯.২ পৰিচয়

আগৰ অধ্যায়টিত আমি বৃটিছসকল অসমলৈ অহাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলো। এতিয়া এই অধ্যায়টোত বৃটিছ শাসনৰ প্ৰতি প্ৰতিক্ৰিয়া কেনে আছিল সেই বিষয়ে আলোচনা কৰিম। বৃটিছ শাসনৰ প্ৰতি প্ৰথম প্ৰতিক্ৰিয়া সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীটোৱে আৰম্ভ কৰিছিল।

এই অধ্যায়টোত আমি সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীটোৱে কেনেদৰে বৃটিছ শাসনৰ প্ৰতিক্ৰিয়া কৰিছিল আৰু লগতে অসমত সংঘটিত হোৱা কৃষক বিদ্রোহসমূহৰ বিষয়েও আলোচনা কৰিম।

৯.৩ বৃটিছ বিৰোধী অভ্যুত্থান

ইয়াৰ আগৰ শাখাত মান- ইংৰাজ যুদ্ধৰ পিছত বৃটিছে ধীৰে ধীৰে কেনেদৰে অসমত নিজৰ শাসন প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে সেই বিষয়ে আলোচনা কৰিলো। যদিও বৃটিছে অসমত ত্ৰাণকৰ্তা ৰূপত ভুমুকি মাৰিছিল তথাপি তেওঁলোকৰ সাম্ৰাজ্যবাদী অভিলাষ অতি সোনকালে প্ৰকট হৈছিল। সেয়েহে কম সময়ৰ ভিতৰতে বৃটিছ শাসন বিৰুদ্ধ অসন্তুষ্টিয়ে চূড়ান্ত সীমা পাইছিলহি। অসমৰ

জনসাধাৰণে প্ৰথমৰে পৰা বৃটিছৰ প্ৰতি বিৰূপ মনোভাৱ লৈছিল। বিশেষকৈ উচ্চ শ্ৰেণীটোৱে বৃটিছৰ উদ্দেশ্য সম্পৰ্কে সন্দিহান আছিল আৰু তেওঁলোকৰ নীতি তথা কাম-কাজত অসন্তুষ্ট আছিল। সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীটোৱে সামান্য পৰিমাণৰ পেঞ্চন আৰু নিম্নবৰ্গৰ পদবীৰ বিনিময়ত তেওঁলোকৰ ভূ-সম্পত্তি আৰু পাইকৰোৰ বৃটিছে কাঢ়ি লোৱা বুলি অনুভৱ কৰিছিল। বৃটিছ শাসনে প্ৰকৃতপক্ষে পু�ৰণি শাসন প্ৰণালীটো ভাঙি পেলাইছিল। শাসক শ্ৰেণীৰ এক সদস্য ৰূপে ভোগ কৰি অহা ক্ষমতা আৰু বিশেষাধিকাৰ হেৰুৱাব লগা হোৱা কাৰ্যই তেওঁলোকক বৃটিছৰ উদ্দেশ্য সম্পৰ্কে নকৈ চিন্তা কৰিবলৈ শিকাইছিল। তেওঁলোকে বৃটিছৰ অধীনত তেনেই নিষ্প্ৰাণ ভৱিষ্যৎ দেখা পাইছিল। সেয়েহে দেশৰ পৰা বৃটিছক বহিস্কাৰ তথা পুৰণি শাসনতন্ত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ তেওঁলোক সন্মিলিত হৈছিল। তেওঁলোকৰ এই সিদ্ধান্তও ফলশ্ৰুতি হিচাপে কম দিনৰ ভিতৰত বিদেশী শাসন ওফৰোৱাৰ এলানি অসফল প্ৰচেষ্টা চলিছিল।

- **গোমধৰ কোঁৱৰৰ বিদ্ৰোহ ঃ** আহোম ৰাজতন্ত্ৰৰ লগত তেজৰ সম্পৰ্ক থকা ফেনা কোঁৱৰৰ পুত্ৰ গোমধৰ কোঁৱৰ আৰু ধনঞ্জয় পিয়লি বৰগোঁহাইৰ নেতৃত্বত ১৮২৮ চনত বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে প্ৰথম বিদ্ৰোহৰ প্ৰচেষ্টা চলোৱা হৈছিল। আহোম ৰাজসভাৰ কিছুমান প্ৰাক্তন বিষয়ৱবীয়াইও তেওঁলোকৰ সৈতে হাত মিলাইছিল। তেওঁলোকে গোমধৰ কোঁৱৰক দেশখনৰ ৰজা বুলি ঘোষণা কৰিছিল। তেওঁলোকে মানুহ-দুনুহ আৰু অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ গোটাই যোৰহাটৰ দক্ষিণ-পূব প্ৰান্তত অৱস্থিত বাছাত গোমধৰ কোঁৱৰক ৰাজপাটত অধিষ্ঠিত কৰাইছিল। তেওঁলোকে মানুহৰ পৰা কৰ সংগ্ৰহ কৰিছিল আৰু বৃটিছ প্ৰশাসনৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰিবলৈ তেওঁলোকক উচতনি দিছিল। ৰাজ অভিষেক পতাৰ বিদ্ৰোহীসকলে সশস্ত্ৰ বাহিনীৰ সৈতে মৰিয়ণীলৈ আগবাঢ়িছিল। যোৰহাটৰ পৰা১২ মাইল দূৰত অৱস্থিত মৰিয়ণীত লেফটেনেন্ট ৰাডাৰফ'ৰ্ডৰ অধীনত এটি সেনাদলে আগছি ধৰিলে। ৰাজনৈতিক প্ৰতিনিধি কেপ্টেইন নিউ ভিলৰ ৰংপুৰত পদাৰ্পণ আৰু তেওঁৰ ক্ষিপ্ৰ কাৰ্যব্যৱস্থাই গোমধৰৰ অনুগামীসকলক দোমোজাত পেলাইছিল। এক দুৰ্বল প্ৰতিৰোধ প্ৰদৰ্শন কৰি গোমধৰ নগা পাহাৰলৈ পলাই গৈছিল আৰু তেওঁৰ বেছিভাগ সহযোগীক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। পাছলৈ গোমধৰ কোঁৱৰে আত্মসমৰ্পন কৰিছিল আৰু তেওঁক সাত বছৰৰ বাবে কাৰাবাস বিহি বংগৰ ৰংপুৰ জেললৈ প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল তেওঁৰ সহযোগী ধনঞ্জয়ক ফাঁচী বিহা হৈছিল। কিন্তু তেওঁ কিবাকৈ পলাই গৈ নগাপাহাৰ পায়গৈ।
- **দ্বিতীয় বিদ্ৰোহ ঃ** ১৮২৯ চনত ধনঞ্জয় আৰু তেওঁৰ পুত্ৰ হৰনাথে দ্বিতীয় বিদ্ৰোহ সূচনা কৰে। ধনঞ্জয় আৰু গোমধৰৰ কিছুমান অনুগামীয়ে মটক ৰাজ্যলৈ পলাবলৈ সক্ষম হৈছিল আৰু তেওঁলোকে এক বৃহৎ পৰিমাণৰ বিৰোধী অভ্যুত্থানৰ বিস্তৃত আৰ্হি যুগুত কৰিছিল। ধনঞ্জয়ক তেওঁৰ দুই পুত্ৰ হৰকান্ত আৰু হৰনাথ আৰু জোঁৱায়েক জিউৰাম দিহিঙিয়া বৰুৱাই সহায় কৰিছিল। অতি কম দিনৰ ভিতৰত গুৱাহাটীস্থ পূৰ্বৰ ৰাজ প্ৰতিনিধি বদন চন্দ্ৰ বৰফুকনৰ পুত্ৰ পিয়লি বৰফুকন, ৰূপচান্দ কোঁৱৰ আৰু বোম চিংফো তেওঁলোকৰ লগ লাগিল। মোৱামৰিয়া, খামটি, চিংফো, খাচি, গাৰো আৰু নাগাৰ মুখিয়ালসকলৰ

পৰাও সহায় বিচৰা হৈছিল। তেওঁলোকলৈ গোপন পত্ৰ প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল আৰু বৃটিছ খেদাৰ বাবে তেওঁলোকক সৈন্য বাহিনী পঠাবলৈ অনুৰোধ জনোৱা হৈছিল। ৰূপচান্দ কোঁৱৰক ৰাজসিংহাসনৰ প্ৰাৰ্থী হিচাপে ঠিক কৰা হৈছিল। দেও পূজা পতাৰ পিছত বিদ্ৰোহীসকলে ৰংপুৰলৈ আগবাঢ়িছিল আৰু তাত থকা বৃটিছ অস্ত্ৰাগাৰটো জ্বলাই দিব বিচাৰিছিল। কিন্তু তেওঁলোকৰ এই আক্ৰমণ প্ৰতিহত কৰা হৈছিল। তাতে থকা বৃটিছ সেনাবাহিনীয়ে বিদ্ৰোহীসকলক খেদী পঠিয়াইছিল। দধনঞ্জয় (তেওঁ নিজ পুত্ৰ হৰকান্তৰ সৈতে পাহাৰলৈ পলাই গৈছিল) বাবে বেছিভাগ নেতাক আতক কৰা হৈছিল। পিয়লি, জিউৰাম, হৰনাথ, ৰূপচান্দ আৰু বোম চিংফোৰ বিচাৰ যোৰহাটৰ পঞ্চায়তত চলিছিল। তেওঁলোক আটাইকেইজনকে দেশদ্ৰোহ আৰু বিদ্ৰোহৰ অপৰাধী বুলি ঘোষণা কৰা হৈছিল আৰু মৃত্যুদণ্ড বিহা হৈছিল। সৰ্বশেষ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিছিল স্কটে। পিয়লি আৰু জিউৰামক ফাঁচী বিহা হৈছিল। আন বিদ্ৰোহীবোৰক ১৪ বছৰৰ বাবে কাৰাবাস দিয়া হৈছিল। তেওঁলোকক বংগলৈ নিৰ্বাসিত কৰা হৈছিল তথা তেওঁলোকৰ সম্পত্তি বাজেয়াপ্ত কৰা হৈছিল।

- **তৃতীয় বিদ্ৰোহ** ঃ ১৮৩০ চনত গদাধৰ সিংহৰ নেতৃত্বত বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে তৃতীয় বিদ্ৰোহৰ প্ৰচেষ্টা চলোৱা হৈছিল। গদাধৰ সিংহক ইয়াং গোমেনদেউ বুলিও জনা গৈছিল। তেওঁক পূৰ্বৰ ৰজা যোগেশ্বৰ সিংহৰ এগৰাকী সম্পৰ্কীয় বুলি জনা হৈছিল। শদিয়াত বাহৰ পাতি থকা চিপাহীসকলৰ পৰা কূটনৈতিকভাৱে তেওঁ সমৰ্থন আদায় কৰিব বিচাৰিছিল, যদিও চিপাহীবোৰে তেওঁক কৰায়ত্ব কৰি গুৱাহাটীলৈ পঠাই দিলে। বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ কৰিবলৈ তেওঁ ব্ৰহ্মদেশৰ ৰজাৰ সমৰ্থন পাইছিল বুলি সন্দেহ কৰা হৈছিল। বৃটিছ চৰকাৰে সচেষ্ট হৈ তেওঁক গ্ৰেপ্তাৰ কৰিছিল। এনেদৰে দুখজনকভাৱে তেওঁৰ প্ৰচেষ্টা বিফল হৈছিল। গ্ৰেপ্তাৰৰ পিছত তেওঁৰ কি হৈছিল সেই বিষয়ে একো জনা নাযায়।
- **খাচিসকলৰ বিদ্ৰোহ (১৮২৯) ঃ** বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে হোৱা অসন্তোষ কেৱল উজনি অসমতে সীমাবদ্ধ হৈ থকা নাছিল। অসমৰ পাহাৰবোৰতো জনগণে বৃটিছ হস্তক্ষেপক প্ৰতিৰোধ কৰিছিল। ড° এছ. এল. বৰুৱাই লিখিছে যে খাছিসকলে বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে দৃঢ়মনা আৰু সংগঠিত প্ৰতিৰোধ গঢ়ি তুলিছিল (১৮২৮-৩০)। মান যুদ্ধত জড়িত থকাৰ অপৰাধত কেবা গৰাকী খাছি মুখিয়ালে দুৱাৰ (গিৰিপথ) অঞ্চলৰ দখল হেৰুৱাইছিল। এই দখলবোৰ তেওঁলোকে আহোম শাসনযন্ত্ৰৰ অধীনত পাইছিল। ইয়ে তেওঁলোকৰ মাজত এক আৰ্থিক সংকটৰ সৃষ্টি কৰিছিল আৰু ইয়াৰ বিৰুদ্ধে তেওঁলোকে প্ৰতিবাদ গঢ়ি সংকল্প লৈছিল। খৈৰামৰ শাসক ৰবমাণিকে এই ক্ষেত্ৰত আগভাগ লৈছিল। ১৮২৮ চনৰ আগষ্ট মাহত তেওঁ গুৱাহাটীৰ নিকটবৰ্তী ডিমৰীয়ালৈ নামি আহে আৰু ৰাজহ বিষয়াবোৰে সংগ্ৰহ কৰা ৰাজহ জব্দ কৰে। তেওঁ লগতে অতি কম দিনৰ ভিতৰত দুৱাৰবোৰ পুনঃ দখল কৰাৰ মুকলি ঘোষণা কৰে।

কিন্তু বিদ্ৰোহৰ প্ৰকৃত যুজঁ এগৰাকী সাহসী খাছি মুখিয়াল তথা ছিয়েম বা নংখালোৰ ৰজা ইউ তিৰুত সিঙে আৰম্ভ কৰে। ১৮২৬ চনত ডেভিদ স্কটে এক সন্ধি যোগে তেওঁক বৃটিছৰ

অধীনত আনিবলৈ সক্ষম হৈছিল। খাছি পাহাৰৰ মাজেৰে অসম আৰু ছিলেটক সংলগ্ন কৰিব খোজা এক নিৰ্মাণতো তে ওঁ সন্মতি প্ৰদান কৰিছিল। পথটি মুকলি কৰাৰ পাছত যেতিয়া নংখালোত এটি বাংলা আৰু আৰক্ষী চকী গঢ়ি উঠিল তেতিয়া ৰাজ্যখন বৃটিছে দখল কৰিবলৈ কৰা অভিসন্ধিটোৰ ই এক প্ৰাথমিক প্ৰয়াস হ'ব পাৰে বুলি তেওঁলোকে ভাবিলে। ১৮২৯ চনৰ ৪ এপ্ৰিলত ৫০০ জনীয়া এটি খাছি বাহিনীয়ে আকস্মিকভাৱে আক্ৰমণ চলাই নংখালোত দুগৰাকী বৃটিছ বিষয়া ক্ৰমে লেফটেনেন্ট বাৰ্লটন আৰু বেডিংছ্ ফিল্ড সহ ৬০ জনে ভাৰতীয় চিপাহীক হত্যা কৰে। তেওঁলোকে বাংলাটো জ্বালাই দিয়ে আৰু নিৰ্মাণত জড়িত কয়দীসকলক মোকোলাই দিয়ে। তিৰুত সিঙে বৃটিছৰ তেওঁৰ ৰাজ্যত প্ৰবেশ কৰাৰ অনুমতি দি যে এটা ভুল কৰিছে তাক অনুধাৱন কৰি নিজে এই আক্ৰমণৰ নেতৃত্ব দিছিল। আন ছিয়েমসকলে তিৰুত সিঙৰ লগত ঐক্যবদ্ধ হৈছিল আৰু এই বিদ্ৰোহত আন বহুতো পাহাৰীয়া মানুহে যোগ দিছিল। এই বিদ্ৰোহ দমন কৰিবৰ বাবে বৃটিছে সকলো ফালৰ পৰা সৈন্য বাহিনী প্ৰেৰণ কৰিছিল। ১৮৩০ চনৰ শেষলৈ বহুতো খাছি মুখিয়ালে আত্মসমৰ্পণ কৰিছিল যদিও তিৰুত সিঙে ১৮৩২ চনৰ জুন মাহলৈ যুদ্ধ চলাই গৈছিল। খাছি বীৰ তিৰুত সিঙে অৱশেষত ১৮৩৩ চনৰ ১৩ জানুৱাৰীত আত্মসমৰ্পণ কৰে আৰু ঢাকাত থকা বৃটিছ কাৰাগাৰৰ এগৰাকী কয়দী হয়গৈ। কাৰাগাৰত তেওঁৰ বাবে এটি সুকীয়া গৃহ মঞ্জুৰ কৰা হৈছিল তথা মাহেকত ৬৩ টকাকৈ তেওঁক পেঞ্চন প্ৰদান কৰা হৈছিল। পৰিপূৰক সন্ধিৰ অধীনত ছিয়েমসকলক আনি লৈ বৃটিছ খাছিসকলক শান্ত কৰাইছিল।

জানি থোৱা ভাল

পৰিপূৰক সন্ধি ঃ পৰিপূৰক সন্ধিৰ নীতি লৰ্ড ৱিছাৰ্ড ৰেলেছলিয়ে প্ৰৱৰ্তন কৰিছিল। তেওঁ ১৭৯৮ ৰ পৰা ১৮০৫ চনলৈ ভাৰতৰ বৃটিছ গৱৰ্নৰ জেনেৰেল আছিল। এই নীতিৰ অধীনত ভাৰতীয় শাসকসকল বৃটিছৰ সুৰক্ষাধীন হৈছিল। তেওঁলোকে ঘৰুৱা সৈন্যক অব্যাহতি দি নিজৰ শাসিত অঞ্চলত বৃটিছ সেনাক ৰক্ষণাবেক্ষণ দিছিল। তেওঁলোকে নিজৰ বৈদেশিক নীতিৰ নিয়ন্ত্ৰণ বৃটিছৰ ওচৰত সমৰ্পণ কৰিছিল। ইয়াৰ বাবত বৃটিছে তেওঁলোকক শত্ৰুৰ আক্ৰমণৰ পৰা সুৰক্ষা প্ৰদান কৰিছিল।

আদিভাগতে হোৱা বৃটিছ বিৰোধী অভ্যুত্থানৰ ফলাফল আৰু তাৎপৰ্য

ওপৰত উল্লিখিত অভ্যুত্থানবোৰে ইয়াৰ তাৎক্ষণিক উদ্দেশ্য সিদ্ধিত বিফল হৈছিল। তেওঁলোকৰ বিদ্ৰোহবোৰৰ প্ৰতি গণ সমৰ্থন নথকা হেতুকে বিদ্ৰোহীসকল বিফল হৈছিল। অসমৰ পূৰ্বৰ শাসন তন্ত্ৰৰ বিষয়ববীয়াসকলৰ হাতত ভোগা অত্যাচাৰ আৰু অন্যায়ৰ তিক্ততাপূৰ্ণ স্মৃতি সাধাৰণ মানুহে পাহৰিব পৰা নাছিল। তেওঁলোকে লগতে ইয়াক পাহৰি যোৱা নাছিল যে মানৰ আক্ৰমণৰ সময়ত এই বিষয়ববীয়া সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীটোৱে সাধাৰণ মানুহখিনিক সহায় কৰিবলৈ অলপো আগবাঢ়ি অহা নাছিল। সেয়েহে তেওঁলোকে স্থানীয় মুখিয়াল আৰু সম্ভ্ৰান্তসকলৰ স্বৈৰচাৰী শাসনতকৈ বিদেশী শাসনকে বেছিকৈ পছন্দ কৰিছিল।

দ্বিতীয়তে বিদ্ৰোহবোৰ যথাযতভাৱে সংগঠিত কৰা হোৱা নাছিল। সংগঠিত আৰু উচ্চ

মানৰ বৃটিছ বাহিনীৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিবলৈ তেওঁ লোকৰ পৰ্যাপ্ত সামৰিক শক্তি নাছিল।

তৃতীয়তে বেছিভাগ বিদ্ৰোহেই হুৱমূৰকৈ গঢ়ি তোলা হৈছিল আৰু বিদ্ৰোহৰ নেতৃবৃন্দৰ ৰাজনৈতিক বিচাৰ-বুদ্ধি আৰু দূৰদৃষ্টিৰ অভাৱ আছিল। জনসাধাৰণে যে পুনৰ আগৰ অৰাজক শাসন ঘূৰি অহাটো কামনা নকৰে তাক নেতাসকলে অনুভৱ কৰিব পৰা নাছিল। এই সকলোবোৰ কাৰণৰ ফলত আদিভাগতে অসমত হোৱা বৃটিছ বিৰোধী অভ্যুত্থান সফল হ'ব পৰা নাছিল। অৱশ্যে কে. এন. দত্তই সঠিকভাৱে উল্লেখ কৰিছে যে যদিও এই বিদ্ৰোহীসকল পৰাজিত আৰু ধ্বংস হৈছিল তথাপি বিদেশী শাসনৰ বিৰুদ্ধে অসমভাৱে যুদ্ধ কৰা বিদ্ৰোহী নেতাসকলে দেশপ্ৰেম আৰু ত্যাগৰ এক জলন্ত উদাহৰণ দি থৈ গ'ল যিয়ে বিদেশী শাসনৰ বিৰুদ্ধে স্বাধীনতা যুঁজ কৰাৰ বাবে পাছৰ প্ৰজন্মক উৎসাহিত কৰিছিল।

তাৰোপৰি, যদিও বৃটিছ বিৰোধী অভুত্থানে ইয়াৰ তাৎক্ষণিক উদ্দেশ্য লাভত বিফল হৈছিল, তথাপিও উজনি অসমৰ শাসন প্ৰণালীত ই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰিৱৰ্তন সাধন কৰিছিল। এই বিদ্ৰোহে সীমাবদ্ধ ক্ষেত্ৰাধিকাৰৰ ভিতৰত উজনি অসমৰ শাসনতন্ত্ৰত আহোম ৰাজতন্ত্ৰ পুনঃ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। উজনি অসমৰ জনসাধাৰণৰ ভাবাবেগক সান্ত্বনা প্ৰদান কৰিবলৈ আহোম ৰাজ পৰিয়ালৰ এগৰাকী সদস্য পুৱন্দৰ সিংহক ৰাজসিংহাসনত বহুওৱা হৈছিল। ১৮৩৩ চনৰ মাৰ্চত হোৱা এক চুক্তিমৰ্মে পুৱন্দৰ সিংহই বৃটিছক ৫০,০০০ টকা কৰ হিচাপে দিবলৈ মান্তি হৈছিল। তেওঁ বৃটিছ ৰাজনৈতিক প্ৰতিনিধিৰ আদেশ মানি চলিবলৈ সন্মতি প্ৰদান কৰিছিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ঃ তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখক—

ক) কাৰ নেতৃত্বত ১৮২৮ চনত প্ৰথম বৃটিছ বিৰোধী অভ্যুত্থানত সংঘটিত হৈছিল?

.....

খ) পিয়লি বৰফুকনৰ পিতৃ কোন আছিল?

.....

গ) ইয়াং গোমেনদেউ বুলি কাক জনা গৈছিল?

.....

ঘ) কোনে ১৮৩২ চনৰ জুন মাহলৈ বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ চলাই গৈছিল?

.....

ঙ) আহোম ৰাজতন্ত্ৰ পুনঃ প্ৰতিষ্ঠা ক'ত হৈছিল?

.....

৯.৪ অসমত কৃষক বিদ্ৰোহ

১৮৫৭ চনৰ বিদ্ৰোহৰ অন্তত বৃটিছ ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ শাসনৰ অৱসান ঘটিল আৰু ভাৰতবৰ্ষক বৃটিছ ৰজাৰ প্ৰত্যক্ষ শাসনলৈ অনা হ'ল। কিন্তু অভ্যন্তৰীণ প্ৰশাসনত তেনেই সামান্য পৰিৱৰ্তন ঘটিল আৰু বৃটিছ শাসকসকলে জনসাধাৰণক দৰিদ্ৰ কৰি দেশখনৰ সম্পদ লুণ্ঠন কৰাৰ আঁচনি অব্যাহত ৰাখিলে। বৰ্দ্ধিত মূল্যত ভূমি ৰাজহ নিৰূপণৰ প্ৰতিটো নতুন নিৰিখ তথা আয়কৰ, মুদ্ৰাংক শুল্ক বা টিকট শুল্ক, অনুজ্ঞাপত্ৰ শুল্ক আদি নতুন ধৰণৰ কৰ আৰোপে জনসাধাৰণৰ অসন্তোষ বৃদ্ধি কৰিছিল। ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে অসমত কানিৰ ব্যৱসায় কৰাৰ বিৰুদ্ধে মণিৰাম দেৱানে প্ৰতিবাদ কৰিছিল। কিন্তু তেওঁৰ এই প্ৰতিবাদক কাণসাৰ কৰা হোৱা নাছিল আৰু কানি আৰু নিমখৰ ব্যৱসায়ৰ দ্বাৰা চৰকাৰৰ বাবে বৃহৎ পৰিমাণৰ ৰাজহ সংগ্ৰহ কৰি থকা হৈছিল। ১৮৩৭ চনত অসমৰ স্কুল-কাছাৰীৰ পৰা অসমীয়াক অপসাৰণ কৰি বাংলা ভাষা আৰম্ভ কৰাক লৈ সূত্ৰপাত ঘটা ভাষা বিবাদে ১৮৬০ ৰ দশকত গভীৰ ৰূপ ধাৰণ কৰিছিল আৰু সাধাৰণ মন আন্দোলিত কৰি তুলিছিল।

৯.৪.১ ফুলগুৰিৰ বিদ্ৰোহ, ১৮৬১

নগাওঁ জিলাৰ ফুলগুৰি অঞ্চলৰ খেতিয়কসকলৰ বেছিভাগেই জনজাতীয় (তিৰা আৰু কছাৰী) লোক আছিল। ১৮৬১ চনত এই সকল লোকে আফিং খেতি নিষিদ্ধ কৰাৰ বিৰুদ্ধে ৰাইজ মেল পাতি তীব্ৰ প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিছিল। সেই বছৰটিতে তামোল আৰু পানৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰিব বুলি ওলোৱা গুজবে তেওঁলোকক ক্ষোভিত কৰি তুলিছিল। কিন্তু বৃটিছ কতৃপক্ষই তেওঁলোকৰ এই ভাবাবেগক সামান্যতমো গুৰুত্ব নিদিলে আৰু ১৮৬১ চনত খেতিয়কসকলে কৰা বিৰূধাচৰণক তীব্ৰভাৱে দমন কৰাৰ পন্থা হাতত ল'লে।

লেফটেনেন্ট ছিংগাৰ নামৰ কনিষ্ঠ সহকাৰী আয়ুক্ত এগৰাকীয়ে প্ৰাণ হেৰুৱালে আৰু এই বৃটিছ বিষয়াজনৰ মৃতদেহটো কলং নদীত পেলাই দিয়া হ'ল। তেওঁৰ লগত অহা পুলিচ বাহিনীটোৱে আতংকত পেলাই গৈছিল। নগাওঁ জিলাৰ বিষয়া লেফটেনেন্ট স্কঞ্জও এই ক্ষেত্ৰত বিশেষভাৱে সতৰ্ক হৈ উঠিল আৰু ঘটনা সংঘটিত স্থানলৈ সৈন্য বাহিনী প্ৰেৰণ কৰিছিল। যেতিয়া জনতাৰ ওপৰত গুলীবৰ্ষণ কৰা হ'ল তেতিয়া কেবাজনো লোকে প্ৰাণ হেৰুৱালে আৰু বহু কেইজন ঘূণীয়া হ'ল। হত্যাৰ গোচৰটিত লিপ্ত থকাৰ অভিযোগত একচল্লিশ জন লোকক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হ'ল আৰু ইয়াৰে আঠ কিম্বা নজন নেতাক, যিসকলৰ বেছিভাগ জনজাতীয় লোক আছিল, মৃত্যু অথবা দেশান্তৰকৰণৰ শাস্তি বিহা হ'ল। এই ঘটনাটিক অসমৰ জনসাধাৰণে 'ফুলগুৰিৰ ধেৰা' বা ফুলগুৰিৰ যুদ্ধ বুলি এতিয়াও মনত ৰাখি আহিছে। ঔপনিবেশিক শোষণ নীতিৰ বিৰুদ্ধে অসমত সংঘটিত ই আছিল প্ৰথম স্বতঃস্ফুৰ্ত গণ-আন্দোলন।

৯.৪.২ জয়ন্তীয়াসকলৰ বিদ্ৰোহ, ১৮৬০-১৮৬৩

বৃটিছ চৰকাৰৰ দ্বাৰা আৰোপ কৰা গৃহ শুল্ক, মুদ্ৰাংক শুল্ক আদিৰ নিচিনা নতুন শুল্কৰ বাবে জয়ন্তীয়া পাহাৰৰ লোকসকল ভীষণ অসন্তুষ্ট হৈছিল। তেওঁলোকে ইয়াৰ বিৰুদ্ধে মুকলিভাৱে বিদ্ৰোহ কৰিছিল। বৃটিছে এই বিদ্ৰোহ কঠোৰ হাতেৰে দমন কৰিছিল যদিও, কিন্তু সমস্যাৰ ইয়াতে অন্ত পৰা নাছিল। ইয়াৰ কিছুদিনৰ পিছতে জনজাতীয় ৰীতি-নীতিৰ ওপৰত হস্তক্ষেপ কৰা অনুজ্ঞাপত্ৰ এক শুল্কই খাছী লোকসকলক জাগ্ৰত কৰিছিল। অৱশেষত ১৮৬৩ চনত এক সুদীৰ্ঘকালীন আৰু কঠোৰ অভিযানৰ দ্বাৰা তেওঁলোকক দমন কৰা হৈছিল।

জানি থোৱা ভাল

অনুজ্ঞাপত্ৰ শুল্ক আছিল জনসাধাৰণে অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ হাতত ৰক্ষাৰ বাবে বৃটিছ চৰকাৰে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা শুল্ক।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ২ঃ বৃটিছ চৰকাৰে আৰোপ কৰা নতুন কৰবোৰৰ নাম লিখক।

.....

প্ৰশ্ন নং ৩ঃ কলং নদীত কোনজন বৃটিছ বিষয়াৰ মৃতদেহ পেলাই দিয়া হৈছিল?

.....

প্ৰশ্ন নং ৪ঃ কান বৰ্ষত বৃটিছ চৰকাৰে জয়ন্তীয়া বিদ্ৰোহ দমন কৰিছিল?

.....

৯.৪.৩ অসম বিদ্ৰোহ, ১৮৯৪

অসমত সংঘটিত কৃষক আন্দোলনবোৰৰ ভিতৰত ১৮৯৩-৯৪ চনৰ ভিতৰত সংঘটিত অসম বিদ্ৰোহ আছিল আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ। ১৮৯৩ চনত অসমৰ মুখ্য আয়ুক্ত ছাৰ উইলিয়াম ৱাৰ্ডে সামৰ্থ অনুযায়ী মাটিৰ খাজানা বৃদ্ধি কৰাৰ সিদ্ধান্ত ল'লে। এই নতুন নিৰিখ অনুযায়ী খাজানা ৭০ ৰ পৰা ৮০ শতাংশলৈ বৃদ্ধি কৰা হ'ল আৰু ইয়ে খেতিয়কসকলক ক্ৰোধান্বিত কৰি তুলিছিল। জনসাধাৰণৰ এই অসন্তোষ ব্যক্ত কৰিবৰ বাবে কামৰূপ আৰু দৰঙত এলানি ৰাইজ মেল অনুষ্ঠিত হৈছিল। কেৱল মাথো মাটি আৰু খেতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল খেতিয়কসকলৰ আৰ্থিক সুস্থিৰতা প্ৰভাৱ পেলোৱা এই অন্যায়মূলক নিৰ্দেশটো বাতিল কৰিবলৈ তেওঁলোকে দাবী তুলিছিল। কামৰূপৰ ৰঙিয়া আৰু লচিমা, তথা দৰঙৰ পথৰুঘাটৰ জনসাধাৰণে 'কৰ নিদিয়া অভিযান' কৰিছিল

আৰু যিয়ে ৰাইজৰ নিৰ্দেশ অমান্য কৰিব তেওঁকো সমাজচ্যুত কৰা হ'ব বুলি ঘোষণা কৰা হৈছিল। ইয়ে কৰ্তৃপক্ষক সচকিত কৰি তুলিছিল আৰু এই গণ অভ্যুত্থানক দমন কৰিবৰ বাবে, - যাক তেওঁলোকে বিদ্রোহ আখ্যা দিছিল, সৈন্য বাহিনী ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

● **ৰঙিয়া**

১৮৯৩ চনৰ ডিচেম্বৰ আৰু ১৮৯৪ চনৰ জানুৱাৰী মাহত ৰঙিয়াৰ পৰিস্থিতি বৰ উত্তেজনাময় হৈছিল। ৰঙিয়া বজাৰত কৰা লুটপাতেৰে ৰঙিয়াৰ আন্দোলন আৰম্ভ হৈছিল। কামৰূপ জিলা উপায়ুক্ত মেককেবো ঘটনাস্থলীত উপস্থিত হৈছিল আৰু কেবাজনো নেতাক গ্ৰেপ্তাৰ কৰিছিল। ১০ জানুৱাৰীত ৰঙিয়া আৰক্ষী থানাৰ সমীপবৰ্তী এখন পথাৰত কেবাহাজাৰ লোকৰ সমাগম ঘটিছিল। যেতিয়া মেককেবে তেওঁলোকক ছত্ৰভংগ দিয়াৰ নিৰ্দেশ দিলে তেতিয়া তেওলোকে 'আমি বৰ্দ্ধিত খাজানা আদায় নিদিও' বুলি চিঞৰি উঠিল। সেই দিনাখনে সন্ধিয়া গ্ৰেপ্তাৰ বৰণ কৰা নেতাসকলক মোকলাবৰ বাবে তেওঁলোকে আৰক্ষী থানাৰ পিছে অগ্ৰসৰ হ'ল আৰু তেতিয়া আৰক্ষীয়ে তেওঁলোকৰ ওপৰত গুলীবৰ্ষণ কৰিছিল। পৰিস্থিতিৰ জটিল ৰূপ দেখি মেক কেবে অতিৰিক্ত বাহিনী মাতি পঠালে। উপস্থিত ৰাইজৰ কেবাজনো লোকে প্ৰাণ হেৰুৱালে আৰু বহু কেইজনক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হ'ল। এই বিদ্রোহক কঠোৰ হাতেৰে দমন কৰা হৈছিল। তৎস্বত্বেও নলবাৰী, বৰমা, বজালী আৰু আন আন ঠাইবোৰত আগৰ লেখিয়া তৎপৰতাৰে ৰাইজ মেলবোৰ অনুষ্ঠিত হৈ থাকিল।

● **লচিমা**

১৮৯৪ চনৰ জানুৱাৰী মাহত কামৰূপ জিলাৰ সৰুক্ষেত্ৰী মৌজাৰ লাচিমাৰ নিকতৱৰ্তী এখন গাৱত (কল্প) এগৰাকী মৌজাদাৰ আৰু এজন মমডলক বেয়া ধৰণে প্ৰহাৰ কৰা হৈছিল। তেওঁলোকে তাতখাজানা সংগ্ৰহ কৰিবলৈ গৈছিল। এই সন্দৰ্ভত পয়সত্তৰজন লোকক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। ৰায়তসকলৰ এই ভাবুকিয়ে মেককেবেক লচিমাত উপস্থিত হ'বলৈ বাধ্য কৰিছিল আৰু এই বিদ্রোহ দমন কৰিবৰ বাবে তেওঁ শক্তিশালী পন্থা হাতত লৈছিল। জনসাধাৰণক বশ নিয়াবৰ বাবে কতৃপক্ষই লোৱা পাশবিকতাক আজিও ইয়াৰ স্থানীয় জনসাধাৰণে মনত ৰাখিছে।

● **পথৰুঘাট**

১৮৯৪ চনৰ জানুৱাৰী মাহত দৰং জিলাৰ পথৰুঘাটত একে ধৰণৰ এক বিদ্রোহ সংঘটিত হৈছিল। ৰায়তসকলে খাজানা দিবলৈ যে অসমত হৈছিল এয়ে নহয় যিসকলে চৰকাৰক খাজানা দিব বিচাৰিছিল তেওঁলোককো বাধা প্ৰদান কৰিছিল। এই পৰিস্থিতিৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলৈ দৰং জিলাৰ উপায়ুক্ত জে. ডি. এণ্ডাৰছনে লেফটেনেন্ট বেৰিংটনৰ অধীনত এক আৰক্ষী সেনা বাহিনী লৈ পথৰুঘাটত উপস্থিত হৈছিল। দ্বিতীয় দিনাখন ৰাতিপুৱা এণ্ডাৰছন থকা জিৰণি ঘৰটোৰ সন্মুখৰ ধাননি পথাৰত এক বিশাল জনতা সমবেত হৈছিলহি। এণ্ডাৰছনে তেওঁলোকক আতৰি যাবলৈ কৈছিল

যদিও জনগণে তেওঁৰ এই আদেশ কৰ্ণপাত নকৰি তেওঁলৈ লাঠি আৰু মাটিৰ চপৰা (দলি) নিক্ষেপ কৰিলে। আদেশ দিয়াত বেৰিংটনে তেতিয়া গুলিৰ নিৰ্দেশ দিলে আৰু ইয়াৰ ফলত পোন্ধৰজন লোকৰ মৃত্যু ঘটিল আৰু বহু ৰায়ত আঘাতপ্ৰাপ্ত হ'ল। পথৰুঘাটৰ এই ঘটনাক এতিয়াও 'দলি ৰণ' বুলি স্মৰণ কৰা যায় কিয়নো এই যুদ্ধত জনসাধাৰণে বৃটিছক মাটিৰ চপৰাৰে আক্ৰমণ কৰিছিল।

অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত এনে ধৰণৰ বিদ্ৰোহ সংঘটিত হৈছিল। এই বিদ্ৰোহবোৰ দমন কৰিবলৈ চৰকাৰে কঠোৰ পন্থা হাতত লৈছিল। বৃটিছ ৰাজত্বৰ অধীনত জনগণে যি এক দুদৰ্শাৰ জীৱন কটাইছিল সেই বিষয়ে সচেতন কৰি তোলাৰ ক্ষেত্ৰত ৰাইজ মেলবোৰে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লৈছিল। এই বিদ্ৰোহবোৰ দেখি বৃটিছে অনুধাৱন কৰিছিল যে ৰাইজ মেলক নিৰ্মূল নকৰিলে অসমত বৃটিছৰ সাৰ্বভৌম ক্ষমতা বৰ্তাই ৰখাটো অসম্ভৱ হৈ পৰিব।

অসমৰ ১৮৯৩-৯৪ চনত সংঘটিত কৃষক বিদ্ৰোহে বৃটিছ ৰাজৰ বিৰুদ্ধে ভৱিষ্যতে কৰা সংগ্ৰামৰ ইতিহাসত এক সুদুৰ প্ৰসাৰী প্ৰভাৱ পেলাইছিল। বিদেশী শাসকৰ অধীনত জনগণে যি এক দুৰ্দশাৰ জীৱন কটাইছিল তাৰ বিষয়ে ৰাইজক সজাগ কৰি তোলাত ৰাইজ মেলসমূহে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। ১৮৯৩-৯৪ চনৰ অভ্যুত্থানে সমগ্ৰ প্ৰদেশখন আলোড়িত কৰি তুলিছিল আৰু ৰাজকীয় বিধান পৰিষদতো সেয়া প্ৰতিধ্বনিত হৈছিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখক ঃ

প্ৰশ্ন নং ৫ঃ অসম বিদ্ৰোহৰ সময়ত দৰং জিলাৰ উপায়ুক্ত কোন আছিল ?

.....

প্ৰশ্ন নং ৬ঃ পথৰুঘাটৰ বিদ্ৰোহক কিয় দলি ৰণ বুলি জনা যায় ?

.....

চিন্তা-চৰ্চা কৰক ৯.২

অসমৰ কৃষক বিদ্ৰোহবোৰৰ নেতাসকলৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰক

.....

.....